

BUILD UP Skills Finland – Lisää energiaosaamista rakennustyömaille Etenemissuunnitelmaan sitouttaminen

*Selvitys BUILD UP Skills Finland -projektissa
laaditun kansallisen etenemissuunnitelman
sitouttamistoimenpiteistä*

Motiva Services Oy
30.4.2013

Ei julkaista painotuotteena

BUILD UP Skills Finland – Lisää energiaosaamista rakennustyömaille
Etenemissuunnitelmaan sitouttaminen

Motiva Services Oy

Copyright Motiva Oy, Helsinki, 2013

Johdanto

BUILD UP Skills Finland on Intelligent Energy Europe -ohjelman pääosin rahoittama hanke, jonka tavoitteena on parantaa rakennusalan työvoiman osaamista rakennusprosessin kaikissa vaiheissa etenkin sellaisten asioiden osalta, jotka liittyvät energiatehokkuuteen. Rakennuksissa käytettävän energian kulutuksen vähentäminen on tärkeässä roolissa sekä eurooppalaisissa että kansallisissa energiatehokkuustavoitteissa. Riittävä tietämys, osaava työvoima sekä taitava ja huolellinen toteutus takaavat sen, että rakennusten energiatehokkuus toteutuu käytännössä.

Vuosien 2011–13 aikana toteutetun BUILD UP Skills Finland -hankkeen tavoitteena on lisätä ammattitaitoisen työvoiman määrää rakennustyömailla, jotta myös käytännön toiminta rakennustyömailla edesauttaisi energiatavoitteiden saavuttamista. Uutta tietotaitoa ja asennetta tarvitaan sekä uudisrakennustyömailla että korjausrakentamisen alalla.

Hanke käynnistyi selvittämällä rakennusalan ammattitaitoisen työvoiman tarvetta ja kysyntää vuoteen 2020 saakka sekä identifioimalla osaamisen puutteet ja esteet eri ammattiryhmien osalta. Analyysivaiheen jälkeen tärkeimmät sidosryhmät kutsuttiin työpajoihin suunnittelemaan etenemissuunnitelmaa.

Etenemissuunnitelman laatiminen, ja jatkossa siinä esitettyjen toimenpiteiden menestyksellisen toteuttaminen, on edellyttänyt keskeisten alalla toimivien yhteisöjen ja organisaatioiden vuoropuhelua, yhteistyötä sekä sitoutumista etenemissuunnitelman toimenpide-ehdotusten edistämiseen. Tähän on pyritty jo hankkeen käynnistämävaiheesta lähtien kaikissa projektin vaiheissa usein erilaisin toimenpitein, joita käsitellään tässä selvityksessä etenemissuunnitelmaan liittyvistä sitouttamis- ja tukitoimenpiteistä.

BUILD UP Skills Finland -hankkeen toteuttava kansallinen konsortio on koostunut työ- ja elinkeinoministeriön sekä ympäristöministeriön toimeksiannosta hankkeen koordinaattorina toimineesta Motivasta sekä Työtehoseurasta, Amiedusta ja Ratekosta. Hankkeen ohjausryhmässä olivat edustettuina ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Opetushallitus, Rakennusteollisuus ry, Rakennusliitto sekä Motiva Oy.

Sisällysluettelo

Johdanto	3
Sisällysluettelo	4
1 Toimijoiden osallistuminen	5
1.1 Sidosryhmien kuuleminen hankkeen käynnistyessä	5
1.2 Ohjausryhmä ja partnerit, sidosryhmät	5
1.2.1 Ohjausryhmä	5
1.2.2 Hankepartnerit	6
1.2.3 Toimialajärjestöt ja edunvalvontaorganisaatiot, rakennusyhtiöt ja tilaajat	6
1.3 Tuki kansalliselle etenemissuunnitelmalle	6
2 Kysely ja työpajat sitouttamisen välineinä	7
2.1 Nykytila-analyysin kyselyosuus	7
2.2 Työpajat	7
3 Muu sidosryhmä- ja mediaviestintä	8
3.1 Suorat kontaktit ja verkostoituminen	8
3.2 Viestintätoimenpiteet	8

1 Toimijoiden osallistuminen

Motiva Oy käynnisti BUILD UP Skills Finland -hankkeen hakuprosessin keväällä 2011 työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön ehdotuksesta. Jo valmisteluvaiheessa todettiin, että hankkeen menestyksellinen toteuttaminen tulee vaatimaan laajaa yhteistyötä ja vuorovaikutusta.

1.1 Sidosryhmien kuuleminen hankkeen käynnistyessä

Motiva Oy kutsui koolle laajasti rakennusalan toimijoita keskustelemaan hankkeen taustoista ja tavoitteista sekä käynnistämään hakuprosessin. Motiva tiedotti omissa ja yhteistyökumppaneiden verkostoissa rakennusalan toimijoille ja sidosryhmille hankkeesta.

Työ- ja elinkeinopolitiikkaa sekä rakentamista ohjaavien ministeriöiden ohella lisä- ja täydennyskoulutuksen valtakunnallisista linjauksista vastaava Opetushallitus – siellä etenkin Talotekniikka- ja rakennusalan ammatillinen koulutustoimikunta ja tutkintotoimikunnat – todettiin keskeiseksi viranomaiskumppaniksi hankkeessa. Näiden lisäksi paikalle kutsuttiin edustajia rakentamisen toimialajärjestöistä ja edunvalvontaorganisaatioista, alan koulutusta tarjoavista oppilaitoksista ja palvelutuottajista sekä rakennuttajaorganisaatioista.

Keskustelutilaisuudessa Euroopan Komission EACI:n hankekoordinaattori esitteli BUILD UP Skillsin tavoitteita ja projekti aikataulua, lisäksi kuultiin ministeriöiden kanta ja osallistujien näkemyksiä energiatehokkuuden toteutumisen esteistä rakennustyömaalla ja osaamisen kehittämisen tarpeista.

Keskustelutilaisuuden pohjalta lukuisat kutsutut organisaatiot antoivat tukensa hankkeelle ilmaisemalla kiinnostuksensa osallistua hankekonsortioon tai liittämällä Letter of Support -dokumentin hankehakemukseen.

1.2 Ohjausryhmä ja partnerit, sidosryhmät

1.2.1 Ohjausryhmä

Hankkeen ohjausryhmässä olivat edustettuina ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Opetushallitus, Rakennusteollisuus ry, Rakennusliitto sekä Motiva Oy. Ohjausryhmä tarjosi asiantuntemusta hankkeen työkokonaisuuksien edistämiseen sekä omat verkostonsa ja kontaktinsa hankkeen käyttöön.

Ohjausryhmän kiinnostus rakennustyömaa-ammattilaisten osaamisen kehittämiseen edisti hankkeen läpivientiä. Myös kansallisen etenemissuunnitelman toteuttamisen kannalta ohjausryhmän tuki on välttämätöntä riippumatta siitä, eteneekö hanke toiseen vaiheeseen komission tuella vai käynnistetäänkö etenemissuunnitelman toimeenpano kansallisesti olemassa olevien resurssien puitteissa.

1.2.2 Hankepartnerit

BUILD UP Skills Finland -hankkeen toteutuksesta vastasi konsortio, johon kuuluivat Motiva koordinaattorina ja työpakettien vastuuvetäjinä Työtehoseura, Amiedu sekä Rateko. Myös nämä organisaatiot hyödynsivät omia laajoja verkostojaan ja asiantuntijakontaktejaan, muita käynnissä olevia alaan liittyviä projekteja sekä viestintäkanavia. Kontakteja hyödynnettiin erityisesti nykytila-analyysin kyselyvaiheessa, työpajojen markkinoinnissa sekä levittämällä tietoa hankkeen etenemisestä ja tuloksista.

Toimijarekisteriä kartutettiin koko hankkeen ajan niin, että mahdollisimman laajalla joukolla rakentamisen energiatehokkuudesta ja rakennustyömaan ammattilaisten energiaosaamisen kehittämisestä kiinnostuneilla oli mahdollisuus esittää näkemyksiään etenemissuunnitelman valmisteluun sekä välittää tietoa hankkeen tuloksista omissa organisaatioissaan.

1.2.3 Toimialajärjestöt ja edunvalvontaorganisaatiot, rakennusyhtiöt ja tilaajat

Rakennusalan ammattiryhmien omat yhdistykset ja edunvalvontaorganisaatiot osallistuivat alusta alkaen työpajoihin sekä etenkin etenemissuunnitelman kommentointiin. Ammatillisen osaamisen edistäminen ja mm. lainsäädännön muutosten seuranta ja vaikutuksista tiedottaminen kuuluu useiden toimiala- ja ammatillisten yhdistysten perustehtäviin.

Hankkeen edetessä todettiin, että aiemmin toimijoilla ei ole ollut mahdollisuutta käydä energiatehokkuuteen ja -osaamiseen liittyvää vuoropuhelua koordinoitusti ja tavoitteellisesti eri ammattiryhmien ja niitä edustavien organisaatioiden välillä. Rakentaminen on lukuisten eri toimijoiden välistä yhteistyötä niin rakennustyömaalla kuin sen ulkopuolellakin. Vaatimustason kasvaminen ja erikoistumisen myötä osaamisen kapea-alaistuminen edellyttää saumatonta yhteistyötä yritysten ja ammattilaisten välillä.

Rakennusliikkeet ja isot rakennuttajaorganisaatiot eivät pääsääntöisesti osallistuneet aktiivisesti työpajoihin, vaikka kaikkia keskeisiä toimijoita on kontaktoitu hankkeen aikana. Energiaosaaminen ja energiatehokkuus ovat kuitenkin kiinteästi yhteydessä rakentamisen laatuun, minkä parantaminen on rakennusalalla yhteinen päämäärä.

1.3 Tuki kansalliselle etenemissuunnitelmalle

BUILD UP Skills Finland -hankkeessa valmistui kansallinen etenemissuunnitelma, Energiatehokkaan rakentamisen osaamisen varmistaminen, huhtikuussa 2013. Ohjausryhmä ja hankepartnerit kokoontuivat esittelytilaisuuteen ja allekirjoittivat yhteisen lausunnon. Siinä osapuolet sitoutuvat jatkossa mahdollisuuksiensa mukaan edistämään suunnitelmassa esitettyjen toimenpiteiden toteutumista sekä toimimaan yhteistyössä eri osapuolten kanssa etenemissuunnitelman edistämiseksi ja käytäntöön viemiseksi.

2 Kysely ja työpajat sitouttamisen välineinä

2.1 Nykytila-analyysin kyselyosuus

BUILD UP Skills Finland -hankkeen käynnisti Työtehoseuran vetämänä rakennusalan energia-osaamisen tasoa ja energiatehokkuuden toteutumisen esteitä identifioiva analyysivaihe. Osana sitä tehtiin Energiatehokkuuden hallinta rakennustyömaalla -kysely, joka oli suunnattu rakennusliikkeille, yksityisille työmaavalvojille ja rakennusalan järjestöjen edustajille. Kysely tehtiin internetpohjaisella työkalulla keväällä 2012, ja sitä markkinointiin Motivan kautta alan verkostoissa, tapahtumissa, uutiskirjeissä sekä verkkopalveluissa. Kyselyyn vastasi 47 ammattilaista, pääosin eteläisestä Suomesta.

Avoimissa vastauksissa nostettiin esiin erityisesti rakennusalan sisäisen viestimisen ja kokonaisuuden hallinnan ongelmat. Toisaalta tehokkuusvaatimukset sekä ulkomaisen työvoiman osuuden lisääntymisen ajateltiin vaikuttavan energiatehokkuusnäkökulmien huomioimisen ja toteutumisen rakentamisvaiheessa. Nämä näkökohdat nousivat keskusteluun myös useissa verkkokyselyvaihetta seuranneissa työpajoissa.

2.2 Työpajat

BUILD UP Skills Finland hyödynsi laajasti fasilitoitua työpajamenetelmää hankkeessa. Näin koottiin energiaosaamisen kehittämistä ja rakentamisen energiatehokkuudesta kiinnostuneet tahot yhteen sekä saatiin muodostettua mahdollisimman laajan hyväksynnän saavuttava yhteinen näkemys etenemissuunnitelman sisällöstä.

Työpajoja järjestettiin yhteensä kahdeksan; keväällä 2012 neljä, syksyllä 2012 kolme sekä vielä keväällä 2013 yksi. Tilaisuudet olivat Helsingissä, Oulussa ja Tampereella, jotta eri puolilla Suomea toimivilla ammattilaisilla oli mahdollisuus osallistua työskentelyyn. Työpajojen järjestelyissä hyödynnettiin hankepartnereiden kontaktiverkostoja ja paikallisia aktiivisia toimijoita. Työpajoihin osallistui kaikkiaan noin 220 henkilöä.

Työpajamenetelmä oli toimiva tapa kerätä näkemyksiä ja kokemuksia laajasti alan toimijoilta. Sitouttamiseen liittyvien etujen lisäksi työpajat soveltuivat hyvin laajaa näkemystä ja kuumista edellyttävän kansallisen etenemissuunnitelman sisällön kokoamiseen sekä kerättyjen ajatusten ja ehdotusten arviointiin. Prosessin edetessä työpajat vahvistivat kerättyjen tietojen oikeellisuuteen sekä täydensivät muun muassa osaamisen katvealueisiin, lisä- ja täydennyskoulutustarpeisiin ja -mahdollisuuksiin liittyviä oletuksia ja tietoja.

Kaikista tapahtumista kerättiin kirjallinen palaute. Niiden pohjalta myös tilaisuuksiin osallistuneet pitivät toimintatapaa onnistuneena. Koska eri toimialojen ja ammattiryhmien väliseen keskusteluun ei arjessa tarjoudu riittävästi luontevia mahdollisuuksia, yhteisen pöydän ääreen kokoontuminen viritti vilkasta keskustelua ja tiedon- ja mielipiteenvaihtoa.

3.1 Suorat kontaktit ja verkostoituminen

BUILD UP Skills Finland -hankkeen ajan koordinaattori ja partnerit viestittivät aktiivisesti hankkeen etenemisistä, välituloksista sekä keväällä 2013 etenemissuunnitelman valmistumisesta ja sen sisällöstä.

Toimialan luonteesta johtuen painotettiin suoraa kontaktointia sidosryhmien edustajiin henkilökohtaisesti erilaisissa verkostoissa, tapaamisissa ja seminaareissa. Rakennusalalla toimii lukuisia aktiivisia verkostoja ja yhteistoimintaa sekä energiategokkuutta edistäviä yhteistyöryhmiä, joissa energiaosaamisen kehittäminen ja kansallinen etenemissuunnitelma nostettiin esille ohjausryhmän, koordinaation tai partnereiden toimesta. Partnereiden edustajien esiintymiset tilaisuuksissa sekä henkilökohtaiset tapaamiset ja keskustelut alan organisaatioiden avainhenkilöiden kanssa olivat tärkeä kanava edistää hankkeen tavoitteita ja tunnettuutta.

Hankkeen edetessä alan toimijoiden kiinnostus asiaa ja etenemissuunnitelmaa kohtaa lisääntyi huomattavasti, mikä näkyi myös tarjouksina päästä esittelemään hankkeen tuloksia eri foorumeissa. Vielä projektin päättymisen jälkeenkin kansallista etenemissuunnitelmaa on esitelty muun muassa Rakennusinsinööriliiton RET-seminaarissa, jossa keskusteltiin vilkkaasti rakentamisen laatuun liittyvistä kysymyksistä. Lisäksi hankkeen tuloksia on esitelty LVI-alan opettajien ammatillisessa tapaamisessa sekä työ- ja elinkeinoministeriön alaisten ELY-keskusten osaamisasioista vastaavien henkilöiden neuvottelupäivillä.

3.2 Viestintätoimenpiteet

Hanke hyödynsi useita kanavia sidosryhmäviestinnässä. Suorien sähköpostikontaktointien lisäksi sidosryhmille tiedotettiin hankkeesta muun muassa Motivan sähköisissä uutiskirjeissä ja verkkopalvelussa. Hankkeen oma verkkosivusto avattiin talvella 2012. Koordinaattori ja partnerit julkaisivat sähköisten kanavien lisäksi artikkeleita ja uutisia omissa sidosryhmäjulkaisuissaan.

Mediatiedottamisessa päähuomio kiinnitettiin rakennusalan medioihin. Muun muassa Talotekniikka-lehden kanssa tehtiin yhteistyössä artikkeleita hankkeen tavoitteista ja etenemisestä. Mediatiedotusta tehtiin hankkeen taitekohdissa silloin, kun uusia tuloksia hankkeen etenemisestä oli saatavilla. Mediatiedotteita julkaistiin yhteensä viisi.

Kansallisen etenemissuunnitelman esittely ja julkaiseminen lisäsi kiinnostusta ammattimediassa aihetta kohtaan. Aihe nostettiin esille perinteisten media-artikkelien ohella asiantuntijoiden blogikirjoituksissa.

Tilaisuuksissa jaettavaksi hankkeesta laadittiin esite, Lisää osaamista rakennustyömaalle. Esite markkinoi valmistelussa olevaa kansallista etenemissuunnitelmaa ja alan asiantuntijoille suunnattua kommentointimahdollisuutta. Seminaareihin ja keskustelutilaisuuksiin tuotettiin esitysten tueksi kalvoaineistoja. Etenemissuunnitelmasta tuotettiin lisäksi lyhyt video ja posterit kansainväliseen hanketapaamiseen liittyen.